

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Ингушетия

Государственное бюджетное общеобразовательное учреждение

«Средняя общеобразовательная школа №3 с.п. Барсуки им. Б.Х. Зязикова»

РАССМОТРЕНО Руководитель ШМО _____	СОГЛАСОВАНО Зам. директора по УВР _____	УТВЕРЖДЕНО Директор _____
Ганижева А.М.	Толдиева Э.И.	Цечоева М.Б
Приказ № от«_____»_____ 2024г	Приказ № от«_____»_____ 2024г	Приказ № от«_____»_____ 2024г

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Ингушский язык»

для обучающихся 6 - 7 классов

на 2024-2025 учебный год

Учитель: Даурбекова Мадина Гирихановна

ГІАЛГІАЙ МОТТ 6 -7 кл.

Кхетора каьхат

Тахан школа хьалхашка латта декхар — хьалкхувш йоагӀача тӀехьенна кӀоаргагӀа а чӀоагӀагӀа а лилмай лардаш 1омаяр, практике царех пайда эца шаьрбенна а ховш а уж хилар.

Вай заман лилма а, техника а, культура а, адамий вахар а дегӀадарга хьежжа хила беза школашка лелабу хьехам а. Школашка вахарцара бувзам чӀоагӀбаро дӀадех школьни еррига дисциплинаш хьехаш, царца наьна мотт хьехаш а, практически болх бар ноагӀа совдоаккхаш хила а дезилга.

Наьна мотт 1омабар, кьаьстта грамматика 1омаяр, боккха лоархӀам болаш да дешархой кхетам дегӀабоалабара, хӀана аьлча, наьна метта грамматика харо доккха новкьостал ду эрсий мотт дикагӀа кхетабара а.

Наьна мотт хьехара процессаца йовз дешархошта наьна метта хозал, из бӀаьхий хилар. Цо новкьостал ду, кьамий яхь а йолаш, дешархой хьалкхебара.

Наьна метта бокьонаш (цун хозле) гойташ из кӀоаргга 1омабаро новкьостал ду вай мехкарча кьамий чулоацам бола культура кхеяра. Цунга хьежжа, школа эггара доккхагӀдола декхар — эздел долаш, гӀулакхаца, дийша, дика литературни наьха мотт ховш бола нах кийчбар да. Дешархошта дӀахьехар хила деза уж кхетаргболаш, 1омадаьчох пайда эца ховш хургболаш. Из болх массаза а аналитико-синтетически наькьаца дӀабахьа беза: грамматически бокьонаш вӀаши юсташ, 1омаеш йолча теоретически материала юкьера керттердар хьакьестаде ховш (кхетам кхебеш а лакхбеш а), дӀахо шоаш кхетадаьр хьадувца а, цунах кьамаьл деш а, яз деш а, пайда эца 1омабеш.

Наьна метта урокаш тӀа дешархоша 1омаю гӀалгӀай метта грамматика лардаши, дешари, (кьамаьлаца а йоазонца а деш дола) кьамаьл шаьрдара наькьаши.

5—9 классашка наьна мотт хьехара курс йолаю юххьанцарча классашка дешархоша 1омадаьчун а дайзачун а овлан тӀара, дӀахо 1омадер хьалха 1омадаьчунца дувзаш дӀахьо.

5-ча классе юххьерча школе 1омаю морфологически орфографически керттера бокьонаш кердаяьхачул тӀехьагӀа, синтаксисахи пунктуацехи лаьца юкьера кхетама курс хьеха белгалгьяьккхай, дӀахо синтаксиса ларда тӀара 1омае йолаю морфологи, орфографи.

5—6-ча классашкеи 7-ча классе ах шера фонетика, лексика, морфологии орфографии 1омаю, 7-ча классе шоллаг1ча ах шераи 8—9-ча классашкеи синтаксиси стилистикеи 1омаю.

5—7 классашка морфологии орфографии 1омаю синтаксиса ларда т1а. Синтаксис дика ца ховш хилча, дешархой дувза- денна къамаъл шаърде йиш яц, цудухъа ч1оаг1а лоарх1ам болаш да дешархошта из дакъа дика хар.

5-ча классе синтаксиси, пунктуации 1омаьчул т1ехъаг1а 1омаю фонетика.

Дешархошта из тема дика ца ховш хилча, хала да тайп-тайпарча къамаъла доакъой нийсаяздара бокъонаш караерзае.

Фонетика хъехара декхар да г1алг1ай метта оазий башхалонаш шаъра йовзийтар, литературни наьна мотт 1омабара (шаърбара) новкъостал а деш. Г1алг1ай метта мукъа оазаш; **аха-аха; даша-даша; д1ааха-дааха; мелар-мёлар; дог1а-дог1а; еза-ёза; я-я; деша-дёша, ёст (йост) — о(уо) — дог1а — дуог1а, божа — буажа; и (ий) — бита — бийта, била — бийла.**

Цу цхъадолча дешай ма1ан предложене чулоацамга хъежжа мара а гучадалац.

5—6-чеи классашка 1омаю, лексикеи фразеологии. «Х1ара сага ха деза гушдар тахка а кхетаде а, ше кхетадаьчох керттердар д1ахо кхычунна додала».

Из керттера а лоарх1аш, дешархой кхетабе беца х1ара деша ма1анах, лакхъе еза цар дешай ганз. Дешархой кийчбе беца дийшар тахка, кхето, кхетадаър хъадувца.

5—7-чеи классашка 1омаду къамаъла доакъош. Семантически (дешай, цхъанкхийтгача дешай, формай лоарх1ам гой- тар), морфологически (деша грамматически категореш — класс, таьрахъ, легар, и кх. др.) Синтаксически (предложенена юкъера дешай г1улакх) юкъарча белгалонашца къоастадаь, лексико-грамматически тайпаш да къамаъла доакъош.

Ер раздел дешархошца караерзаеш, учебника автора а хъехархошта а хьалхашка латга декхар да, къамаъла доакъош предложене юкъера, шеко йоацаш, кхетаде бераш 1омадар.

Къамаъла доакъош шаъра къестаде дешархой 1аьмача, цар логически кхетам лакхлу, берашта аттаг1а кородоаг1а, довз, къоасталу, моллаг1а дале а, грамматически хувцамаш хинна дешаш. Д1ахо йодача хана (8—9 классашка) дешархошта дizza кхетаде деза синтаксис. «Къамаъла доакъош 1омадича дешархой кийчлу синтаксис яха дакъа 1омаде (кхетаде).»² Цо новкъостал ду предложенешта юкъерча дешай мел дола бувзамаш шаърде.

Грамматика 1омаеш, дешархошта шаъра, дика ха дезар: деша лард, чаккхе, овла, дешхьалхе, суффикс; къамаъла доакъош (керттера а г1улакха а): ц1ердешай дожарий маланаш, цар хаттараш; хандешай ханаш; цу къамаъла доакъой нийсаяздара бокъонаш; предложени, предложене чура дешай бувзам, предложене маъженаш, цун керттера тайпаш. Дешархошта ха дезаш да (шоаш 1омадаъчохлаъца), дош мишта хъахиннад, из малаг1ча къамаъла доакъоех латт, и кх. д1.

Чоалхане-караара предложенеш 1омаеча хана, хъехархой керттера декхар да цу предложенешка керттераяри карараяри малаг1а я, къоастае дешархой 1омабар, царна юкъера бувзам хъалаха хар. Пунктуацн 1омаеча хана, теркалде деза массаза а интонаци, пунктуацн в1аший нийсьеш хилар, дуккхаза а нийслу цунах лаъца дешархоша г1алаташ деш, бакъда сецара хъаракаш массаза а увттадац ашара сецаргеи цунна хувцамаш хиларгеи хъежжа, х1аъта цунца цхъана йиш айярцеи лаъ- г1ъярцеи къамаъла юкъе сацар деш йола дуккха а моттигаш хул, цхъаккха а сецара хъаракаш ца увттадеш. Цхъабакъда, ха дезаш да цхъайолча предложенешка, цар оттамга хъежжа, интонаци теркалъеш, сецара хъаракаш увтто дезаш хилар. Цхъайолча моттигашка интонаци теркалъяр — хиланза даргдоацарех да, х1ана аьлча, из теркал ца йича, малаг1а хъарак оттаде деза ховргдоацандаъ. Иштта из теркалъярца увттаду предложени кхоачалуча т1адамаш, хаттареи айдареи хъаракаш, т1адерзара т1ехъа (предложене юкъе), айдардеша т1ехъа, **x1aa, a...**— яхача дешашта — предложенешта т1ехъа увттадеш дола запятойш а, айдара хъаракаш а, цхъан тайпарча къоастамашта юкъе запятойш а, хоттарг юкъедоацача чоалханеча предложенешка запятойш, запятойца т1адами тиреи, и кх. д1.

Синтаксис 1омаеча хана хъехархо декхарийла ва интонаце зем а боаккхаш, цунах пайда эцара торонех дешархой дика д1акхетабе.

Синтаксиси пунктуации 1омаеча хана интонаци теркалъе езаш хиларо, хъехархо декхарийла ву дешархошта х1ама ха-зийта, ашара хувцам, цун лакхал, низ, сихал хъалаца хар дег1адоаладе а, х1аъта 1омореи тохкам बारेи болх ше дешархошца беча хана, ше ешаш йола предложенеш нийса еша а, х1ана аьлча, интонаци хувцаро предложене малан а сецара хъаракаш а хувца тарлу.

Х1ара урока т1а хъехархо хъежа веза, дешархоша деш дола къамаъл логически а бувзам болаш хиларга, дешаш дола масалаш хоза къоастадеш дешалга, и кх. д1.

Учебника материала т1а болх беча хана хъехархо хъежа веза дешархошта дешаш довзийта, нагахъа санна ца довзаш дола дош иийсделча, из д1ахъеа деза.

Лексически балха (къаъстта синонимашца беча балха) дешаш кийчдеш, пайда эца йиш я учебникий тексташкеи 1омаеча литературни кхолламашкеи долча дешаех (словарех а), берий лексически г1алаташ тахкарах, йоазонца а деча

къамаъла а кийчо ярах. Наъна метта урокаш т1а художественни литература т1ара тайп-тайпарча лексически а фразови а материалех пайда эца беза хъехархочо.

Дешархой къамаъла культура лакхъярцеи навькаш дег1айоалаярцеи къаъста хила йиш яц школе грамматика 1омаяр. Грамматика 1омаеш, керттера уйла т1аяхийта еза тайп-тайпара упражненеш нийса кхоачашъяра. Цар новкъостал ду дешархошта къамаъл карадерзадеш, орфографически а пунктуационни а говзал дег1айоалае, грамматически материал ди- каг1а кхетае.

Дешархошка шерра пайда эцийта беза гонахъа долча бакъдолчох, школе а школа арахъа а цар беча къахъегамах. За- нятеш еш, лексически материал лохаш, предложенеш увтгаеш, сочиненеш язъе кийчлуш а уж язъеш а, йоазонца а деш долча къамаълаца а общественно-пайдане балха шоаш деш дар хъахъокхаш, хила деза дешаш. Цунца цхъана, дувзадена долча къамаълаца беш бола болх в1ашаг1боллаш, бераш практически кийчдара болх а бе беза (пенгазет, журнал арахекар, выставкаш яр, самодеятельность кийчъяр, и кх. д1.)

Литература программа т1а язъе лаърх1а йолча изложенешца, сочиненешца кхоачашде деза хъехархочо грамматика уро- кий декхараш а, изложени язъе аьнна хъакъоастаяь йолча текста анализ еш, берий теркам т1абахийта беза хъехархочо нийсеи, къаьгаи, къоасталуши къамаъл дара, текста т1а нийслуш йолча синонимаштеи цхъайолча синтаксически конст- рукцештеи, и кх. д1.

Тайп-тайпарча справочни пособех пайда эца 1омаде деза хъехархочо бераш (дошлоргех, таблицех, и кх. д1.). Эггара ч1оаг1аг1а цар пайда эца безаш йола пособи-школьни орфографически дошлорг да.

Дешар 1омадара бола йоазон болх беча хана, дошлоргах пайда эцийта беза дешархошка. Иштта 1омабе беза дешархой шоаш деча йоазон балхаш т1ара г1алаташ леа а уж нийсе а. Даим словарно-орфографически болх барца 1омаду хъехархочо бераш текста т1ара й1аьхеи лоацеи оазаш къестае а, эшаш дола дешаш хъалеа а, царна к1ал така хъакха а, и кх. д1.

Наъна метта занятеш т1а, ше керда материал д1ахъехаш, хъехархочо лораде а ларх1а а деза хъалха 1омадаь дешархошта ховшдар.

Дешархошка дагалувцийта г1ерта веза хъалха 1омадаьчох царна ховшдар (цхъайолча хана шоай ло1ае учебника т1ара болх баьчул т1ехъаг1а).

Дешархошта к1езиг-дукха довзашдар юха ц1аькха а д1адувца деза. Цунца цхъана, кхы д1ахо йодача этапаца цар 1омае езаш йолча халача темага кийчбе беза дешархой.

Иштта, морфологи 1омаеча хана, лоарх1ам болаш да синтаксиса хаттараш 1омадар а (предложене чухъ дешашта юкье бувзам оттабар, предложене керттереи керттерзеи маъженаш йовзар, и кх. д1.)

Даим кердадаха деза дешархошца 1омадаър, наъна метта грамматика темаш 1омаеча хана а 1омадаър кердадаккха ден- нача сахъаташка а.

Х1ара классе шу долалуш (керда материал йолаеш), кердадаккха деза хълхаг1а 1омадаър. Шу чакхдоалаш 1омадаър, юха кердадоаккхаш, ч1оаг1де деза.

Къоастабе йиш йоацаш ч1оаг1а бувзам ба грамматика шин дакъа юкье (морфологенеи синтаксисаи).

Хъехархочун декхар да берашта тайп-тайпарча разделашта юкьера бувзам бовзийтар, царна х1аранена хъисапе йола башхалонаш къоастаяйта хар.

Керттера къамаъла доакъош 1омадара хъехархочо д1акхетаде деза бераш цар синтаксически лоарх1амах, х1аъта синтаксис 1омаеш, къамаъла доакъош дола хоамаш ч1оаг1дар.

Ч1оаг1а лоарх1аме да, хъехархочо берашца, ца хаддаш, дувзаденна къамаъл шаърдеш болх бар а.

Х1ара класса лаърх1а программашка луча материалашка я разделаш: «Дувзаденна къамаъл шаърдар», «1омадаърчохи кхетадаърчохи керттердар».

Хъехархо декхарийла ва дешархой кхетам, цар 1омадаърчун ганз ч1оаг1ъеш цу разделашка луш дар дизза кхоачашдайта.

Хъехархочо а школана а т1алатта керттера декхар да шоашка хъаденна бер, сердалон д1оаг1а д1абе а делла, нийсача наъкъах кхета а даъ, Даъхенна д1адалар. Шоаех тийша а тийша, шоашта т1адилла из декхар ц1енача декхарца кхоачашде деза.

Дешай диктант

Дешай диктант язью шера кхозза (2, 3, 4 четв.), хъехархочун ло1амах дешархой йоазон бокъонаш тахкара лаърх1а.

Дешай диктант хила йиш йола боарам:

5 класс – 15–20 дош;

6 класс – 20–22 дош;

7 класс – 22–24 дош;

8 класс – 24–26 дош;

9 класс – 26–28 дош.

«5» отгаю, дешай диктант цхьаккха гГалат доацаш яздаь хилча;

«4» отгаю, нагахьа 2–3 гГалат даьдале;

«3» отгаю, нагахьа 3–5 гГалат даьдале;

«2» отгаю, нагахьа 6 гГалат даьдале.

III. Изложени

Изложена лаьрхIа луш йола текст цхьацца оамал кхееш а (къахьегама, патриотизма е берий сакхетам лакхбеш бола чулоацам болаш, и. кх. дI.) дешархой цун чулоацамах кхетаргболаш, литературни меттаца йоагIаш а хила еза.

Изложена лаьрхIа йола текст хила еза укх боарамах:

V-ча классе — 65–75 дош

VI-ча классе — 75–85 дош

VII-ча классе — 85–95 дош

VIII-ча классе — 95–105 дош

IX-ча классе — 110 — 120 дош

5-9 классашка изложена лаьрхIа текст хила йиш я исбахьален произведенешкара хьаййца. ХIаьта 8 – 9 классашка уж тексташ чоалхане ерзяь хила мегаргья диалогашцеи турпалхой уйлашцеи.

Дешархоша язьяьча изложений мах беш, хьехархочо пайда эца беза укх боарамах:

Чулоацамгеи дувзадена къамаъл шаъра хиларгеи хъежжа:

1. «5» оттаю:

нагахъа санна, уйлаш бувзамца нийса а тема чулоацамца йизза йоагIаш а, нийсача литературни меттаца изложени язъяь яле; изложени язъеча хана, дешаш хержаш е предложенеш увттаеш, кхаьннел совгIа гIалат даьдеце;

2. «4» оттаю:

изложени язъеш, дешаш хержаш е предложенеш увттаеш кхаьннел совгIа гIалат даьдеце; нагахъа идейни чулоацам нийса а бале, дувчача гIулакхий керттера моттигаш литературни меттаца йоагIаш а аргIанца нийса язъяь а яле;

2. «3» оттаю:

нагахъа санна, чулоацам нийса бийцабале, 2/3 предложени литературни меттаца ца йоагIаш, цхъадола кагий хIамаш нийса ца гойташ йола моттигаш хуле, къамаьла юкъе цхъа гIалат а хуле; дешаш хержаш е предложенеш увттаеш 4-нел совгIа гIалат хуле;

4. «2» оттаю:

нагахъа санна, изложене тема нийса яьшха еце, мотт къе, къамаьлаца доккхий гIалаташ долаш, изложени язъяьяле; дешаш хержаш а предложенеш увттаеш а ялхнега кхоачаш гIалаташ даьдале.

Даьча гIалаташка хъежжа:

1. «5» оттаю:

цхъаннел совгIа орфографически е пунктуационни мара гIалат даьдеце;

2. «4» оттаю:

орфографически кхоъ, пунктуационни цхъаннел совгIа гIалат даьдеце;

3. «3» оттаю:

ялхнел совгIа орфографический дийнел совгIа пунктуационний гIалат даьдеце;

4. «2» оттаю:

14-нега кхоачаш орфографический пунктуационний гIалаташ хуле, (9-нел тIех доаца орфографически гIалат а лоархIаш).

IV. Сочинени

Сочиненей темаш программаша хIара класса белгалъяьххача тайпара я, цул совгIа, хIара класса программай чулоацамга хьежжа, сочинени язъеш, керттера декхараш укх тайпара да:

1. Нийсса план оттаяр (чулоацамга а кепага а хьежжа)
2. Темах дика кхетар, цун чулоацам кIоарга а нийсача кепара а хьатIаэцар; ший чулоацамга хьежжа, хиннача хIамашта е дайнача (е гуш долча) хIамашта, турпалхой гIулакхашта мах бе а маIан де а хар; чулоацамах керттерадар ларде долаш чIоагIдаь хилар; тема кьоастаеш эша материал йоалаяр; юкъяра маIан де хар; цитаташ кхувла а уж дIанийсье а хар.
3. Сочинене доакьош шоай боарамга а, маIанга а, бувзамга а диллача, шоайла цхьана доагIаш хилар.
4. Наьна метта говзамеча гIирсех пайда эцар, нийсача литературни меттаца язъяь хилар.

Сочинени язъеш, лорабе беза боарам:

5 класс – 50–60 дош;

6 класс – 60–70 дош;

7 класс – 70–80 дош;

8 класс – 80–90 дош;

9 класс – 90–100 дош

Сочинени тохкаш а мах беш а пайда эца беза укх боарамах:

Чулоацамга хъежжа:

«5» **отгаю**, нагахъа санна сочинене тема йизза яьшхаяле, цун чулоацам клоарга а нийсача кепара а хъатлаэцабале; дувчачох шийна хетар, ший уйлаш дешархочо йоалаяьяле; мотт шаьра, эшшача цитаташ кхувлаш, нийсьеш текст язъьяьле.

«4» **отгаю**, нагахъа санна язdechох дешархо дика кхеташ а вале, ший уйлаш нийса а ювце; сочинени язъеш, дешаш хержаш а предложенеш увттаеш а кхаьннел совгIа гIалат даьдеце.

«3» **отгаю**, нагахъа санна болх тема лораш язбаьбале, бакьда, ший уйлаш, шийна хетар доацаш, эша дешаш кхувлар а предложенеш увттар а “декъа” долаш, говзамеча гIирсах пайда ца эцаш, язбаьбале; дешаш хержаш е предложенеш увттаеш 5-нел совгIа гIалат ца хуле.

«2» **отгаю**, нагахъа санна сочинене тема харцахъа кхетаяьяле, тема кьоастае а эша материал харжа дешархочоа хайнадеце

Даьча гIалаташка хъежжа:

«5» **отгаю**, нагахъа санна болх нийсса, гIалаташ доацаш, язбаьбале.

«4» **отгаю**, нагахъа санна 2–3 стилистически гIалати 3 орфографически 3 пунктуационни гIалаташ мара деце.

«3» **отгаю**, нагахъа санна 4–5 стилистически гIалати 6-нел дукхагIа орфографически пунктуационни гIалаташ деце

«2» отгаю, нагахъа санна 6–7 стилистически гІалати 7–8 орфографическии пунктуационнии гІалаташ деце.

V. Тест

5–9 классашка дшархоша Іомадаър тохкаш, тестащца болх беш хилча боккха пайда хул. Хъехархочо кийчъяь тесташ ше Іомаяьча материалах йолча тайп-тайпарча темаех хила еза..

Тестах мах бара боарам укх тайпара ба:

«5» отгаю, нагахъа санна деррига декхараш нийса кхоачашдаьдале.

«4» отгаю, нагахъа санна 2/3 декхарий дакъа нийса даь дале.

«3» отгаю, нагахъа санна ахаш декхараш нийса кхоачашдаьдале.

«2» отгаю, нагахъ 1/3 часть заданий нийса даь дале, е еррига тест харцахъа яь яле.

Дешархочун болх тохкаш, гІалат лархІа деза, программашка белгалгъяьха нийсаяздара бокъонаш толхаеш уж дале.

VI. Проектни болх

Дешаро (образоване) юкъарча школе хиланза даргдоаца, лоархІа мегІа дола цхъа дакъа да проектни болх. Цо новкъостал ду (гІо ду) дешархой кердачун гІакхувш хилара (мотиваци лакхъе), вешта аьлча, дешарца ма хулла дукхагІа а кІоаргагІа а сакхетам лакхбаккха безалга кхетаде.

Мах оттабара хъисапаш (баллашца):

1) Тема харжара бахьан дашхар; тема чулоацама а цун лоархIамаш вIашкадоагIаш хилар (цхьаннегара кхаь баллага кхаччалца 1-3 б.).

2) Къамаьл доаггIача боарамах хилар (0 - 2 балл).

3) Аудиторена хьалхашка хьехам бе хар, ше дIахьеха материал кIоарга ховш хилар. (1 - 3 баллага кхаччалца).

4) Проект йовзийтара хьисап (1- 3 баллага).

5) Хозача тайпара (е эздийча оамалах) бакъдар лахара а иштта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара а дешархой тIабига хар (0 - 3 балл).

6) СовнагIа тIатоха балл (бе лаьрхIа болх лакха говзал гучайоаккхаш дIабахьа хар - (креативность) –1 балл.

Лакхерча боарамех баллаш – 15.

«5» оттаю, нагахьа санна дешархочо 12-15 баллаш доахе.

«4» оттаю, нагахьа санна дешархочо 10 - 12 балла.

«3» оттаю, нагахьа санна дешархочо 7 - 10 балла.

«2» оттаю, нагахьа санна дешархочун баллаш 7 е кхы кIезигагIа хуле.

5-9- еи классашкара балхий тайпаш

Балхай тайпаш	5 класс	6 класс	7 класс	8 класс	9 класс
Дешай диктант	3	3	3	2	2
Диктант	3	3	3	3	3
Тахкара диктант	2	2	2	2	2
Изложени	2	2	2	2	2
Сочинени	2	2	2	2	2
Тест	2	2	2	2	2

Проектни болх	1	1	1	2	2
Беррига болх	15	15	15	15	15

Календарно - тематически план
6 класс, г1алг1ай мотт, 2024 - 2025 д.ш.

№	Урока тема	Урока тайпа	С ах ба т	Таьрахь	Таьр ахь	Урока лоарх1ам	Кхоачам	Ц1аг1ара болх
1	Наьна метгах дола дош. Фонетика	Юкьара кердааккхар	1	4.09.		Предложене маьженаш кьоастае хара.		§1-2 упр. 2
2	Цхьанкхийтта дешаш. Предложене маьженаш.	Хьалха 1омадаьр кердааккхар	1	6.09.			Таблица карточкаш.	§3-4 упр. 13
3	Яьржаи яржанзеи предложенеш. Цхьалхане чоалханеи предложенеш.	Кердааккхар	1	11.09.		Предложенена синтаксически тохкам бе хар.		§5-6 упр. 21

4	Диктант.	Тохкама болх бар	1	13.09.		Керда дешаш хьаду наькъаш довзийтара.		бокьо керд.
5	Галаташцара болх. Предложени синтаксически тохкам.	Керда материал 1омаюра урок	1	18.09.			Дошлорг, таблица, хьокхама пособи.	§7 упр. 23
6	Лексика.5-ча классе 1омадаьр кердааккхар.	Керд тема хьехар	1	20.09.			Карточкаш.	§8, упр. 29
7	Галгалай литературни метга лоаттам. Бокьонца галгалай дешаш тлайца дешаш.	Керда тема ювзар.	1	25.09.		Орфогр. тохкам бара.		§9-10 упр. 38
8	Къаьна дешаши керда дешаши. Даиман цхьана лела дешаш.	Керда тема 1омаери из члоаглары	1	27.09.			Изложений а сочинений а сборник	§11-12 упр.45

9	Изложени «Найна кулг»	Дувзаденна къамаъл шаьрдара урок	2	2.10. 4.10.		Шоай уйла йоазонца хьокха, гойта 1омабара.		Прав. керд.
10	Керда дешаш хьадара наькъаш. 5-ча классе 1омадаьр кердадаккхар	Юкьара кердадаккхар	1	9.10.		Дешхьалхенаш йовзийтара бокьонааш кердаях.		§13 упр.51
11	Дешхьалхений язъара бокьонаш. Шийх кхы дош хьахулаш йола лард.	Керда тема 1омаяр	1	11.10.			Карточкаш	§14-15 упр. 59
12	Керда дешаш хьадеш дола наькъаш. Керда дешаш хьадеш йола суффиксаш.	Керда тема 1омаяр	1	16.10.		Орфогр. теркам бара.		§16-17 упр. 65
13	Чоалханеи чоалхане лоацдаь дешаши. Морфологи.	1омадаьр ч1оаг1дара урок	1	18.10			Таблицаш книжкаш	§18 упр. 67
14	Диктант.	Йоазув шаьрдар	1	23.10		Цердешах кхетам д1ахо дег1абоалабара.		10 гаьн ц1и язъе

15	Цердош. 5-ча классе 1омадаър кердаакхар.	Керда тема хьехар	1	25.10.			Хьокхама пособи	§19 упр. 76
16	Цердешай легараш.	Керда тема хьехар	1	6.11		Дешархой церд. Легараш кьоастае хар		§ 20, Упр. 90
17	Цердешай керттера суффиксаш язъяра бокьонаш.	Керда тема хьехар	1	8.11			Хьокхама таблицаш, пособи.	§ 21, Упр. 104
18- 19	Сочинени «Са мохк»	Дувзаденна къамаъл шаьрдар	2	13.11 15.11		Шоай уйла йоазонца хьокха 1омабара.		Соч. кийчо яр.

20	Дацардош «ца» цІердешашца яздар бокьонаш	Керда тема хьехар	1	20.11			Дешархой цІерд. Дацардош язде Іомабар.	§22, упр. 106
21	ЦІердешай морфологически тохам.	Іомадаър кердааккхар а урок	1	22.11			Таблицаш. Карточкаш.	§23 упр. 108
22	Диктант.	Тохкам бар урок	1	27.11		Орфограми хала йола дешаш тахкара		Бокьо керд.
23	Белгалдош. 5-ча классе Іомадаър кердааккхар	Керда тема хьехар	1	29.11			Сочинений а, изложений а гулам.	§24 упр. 116
24	Мишталли белгалдешаш.	Керда тема хьехар	1	4.12		ЦІердешай кхоллама наькъаш довзийтара		§25, упр. 124
25	Относительни белгалдешаш	Керда тема хьехар	1	6.12				§26, упр. 127

26-27	Изложени «...»	Дувзденна къмаьл шъьрдар	2	11.12 13.12		Орфографии хала йола дешаш довзитара	Гайре Кхуркхолг	Оакхарой 10 язъе
28	Тпаозара белгалдешаш	Керда тема хъехар	1	18.12.				§ 27, упр.133
29	Белгалдешай легар.	Керда тема хъехар	1	20.12			Таблицаш, карточкаш.	§28, упр. 137
30	Относителни а тпаозара белгалдешаши цлердешай доала дожареи.	Керда тема хъехар	1	25.12		Лоламеи лойамзеи белг. Формаш йовзийтара.		§29, упр. 142
31	Белгалдешай суффиксаш	Керда тема хъехар	1	27.12			Книжкаш, таблицаш.	§30 упр. 145
32	Чоалхане мишталли белгалдешаш яздар бокьонаш	Керда тема хъехар	1	8.01		Текста чулоацам деглабоалабара.		§31, упр. 151

33	Диктант	Йоазув шаьрдар	1	10.01				Бокъо керд.
34	Г1алаташцара болх	Йоазув шаьрдар	1	15.01		Дешархошта белгалдеша тохкам ле хара.		§31, упр. 152
35	Белгалдеша морфологически тохкам.	Керда тема хьехар	1	17.01			Белгалдеша хьокхама таблицаш.	Бокъо керд.
36-37	Сочинени « ».	Дувзденна къамаьл шаьрдар	1	22.01		Шоай уйла йоазонца хьокха хар.		упр. 156
38	Таьрахьдош. Таьрахьдешах бола юкъара кхетам.	Керда тема хьехар	1	24.01			Карточкаш. Сочиненеш т1айола сборник.	§33, упр. 159
39	Массали таьрахьдешаш. Арг1ан таьрахьдешаш.	Керда тема хьехар	1	29.01		Таьрахьдош къестаде хара..		§34-35 упр. 165
40	Ло1амеи ло1амзеи таьрахьдешаш. Массали таьрахьдешай легараш.	Керда тема хьехар	1	31.01		Таьрахьдош къестаде хара, х1аьта нийса из яздара бокъонаш йовзийтара.		§36-37 упр. 169

41	Арг1ан таърахъдешай легар. Таърахъдешай яздар бокъонаш.	Керда тема хъехар	1	5.02			Таърахъдеша хъокхама таблицаш.	§38-39, упр. 181
42	Таърахъдеша морфологически тохкам. 1омадаър кердадаккхар.	1омадаър ч1оаг1дар	1	7.02		Таърахъдош къестаде хара.		§40 упр. 191
43	Диктант.	Тохкам бар	1	12.02			Таърахъдеша хъокхама таблицаш.	Бокъо керд.
44	Ц1ерметтдош. Ц1ерметтдешаех бола юкъара кхетам.	Керда тема хъехар	1	14.02		Диктантий тохкам бара.		§42 упр. 196
45	Йовхый ц1ерметтдешаш.	Керда тема хъехар	1	26.02			Таблицаш	§43 упр. 198
46	Т1адерзара ц1ерметтдешаш.	Керда тема хъехар	1	28.02		Шоай уйла йоазонца хъокха		§44 упр. 204

						1омабара.		
47-48	Изложени : «Найна кулг».	Дувзенна къамаъл шаьрдар	2	4.03 6.03			Сочинений а изложений а гуллам.	Бокьо керд.
49	Т1аозареи, т1аозара-т1адерзареи ц1ерметтдешаш.	Керда тема хьехар	1	11.03		Ц1ерм. белгалд. ц1ерд. таьрахь. метта увтгаде хара.		§45 упр. 212
50	Гойтара ц1ерметтдешаш. Хатгара ц1ерметтдешаш.	Керда тема хьехар	1	13.03			Ц1ерметтдеша хьокхама таблицаш.	§46-47 упр. 217
51	Кьоастама ц1ерметтдешаш. Кьоастама ц1ерметтдешаш.	Керда тема хьехар	1	18.03		Текста чулоацам дег1абоалабара		§48-49 упр. 223
52	Диктант	1омадаьр ч1оаг1дар	1	20.03				Бокьо керд.
53	Г1алаташцара болх.Дацара ц1ерметтдешаш кердааккхара.	Керда тема хьехар	1	1.04			Сочинени а, изложени а чулоацам.	§50, упр.225
54	Ц1ерметтдеша морфологически тохкам.	Керда тема хьехар	1	3.04		Йоазон теркам бара.		§51 упр. 228

55	Хандош. Хандешах бола юкъара кхетам.	Керда тема хьехар из чоагӀаер	1	8.04		Орфографи хала йола дешаш тахкара.	§52, упр. 233
56	Хандеша ханаш.. Хандеша йола ха., йоагӀа ха.	Керда тема хьехар	1	10.04		Таблицаш, карточкаш.	§53-55 упр. 239
57	Хандеша яха ха. Кхычунга доалеи цадоалеи хандешаш.	Керда тема хьехар	1	15.04		Шоай уйла йоазонца тахка 1омабара.	§56-57 упр. 251
58	Хандеша соттамаш.	Керда тема хьехар	1	22.04		Книжкаш, таблицаш.	§58, упр. 256

59	Хандеша кепаш.	Керда тема хъехар	1	24.04		Йоазон теркам бара.		§59 упр. 260
60	Хандешай спряжени.	Керда тема хъехар	1	29.04		Галама хозал гойтара.		§60 упр. 265
61	Глон хандешаши цар спряжени.	Керда тема хъехар	1	2.05			Хандеша хъокхама пособи, таблицаш.	§61 упр. 267
62	Чоалхане хандешаш хъахилари цар спряжени	Керда тема хъехар	1	6.05.			Книжкаш, таблицаш.	§62, упр.270
63	Хандешашца дацардешаши (ца,ма), дацара белгалонаши (-ц-, -ац-, -за-) яздар. Предложене чухъ хандеша глулакх.	Керда тема хъехар	1	8.05		Йоазон теркам бара.		§63-64, упр. 274

64	Хандеша морфологически тохкам. Кердадаккхара.	1омадаър ч1оаг1дар	1	13.05.			Карточкаш, таблицаш. Г1алг1ай орфографически словарь.	§65, упр. 278
65	Диктант	1омадаър кердадаккхар	1	15.05.		Орфографии хала йола дешаш тахкара.		Кердадаккхар
65	Лексика. Дешаш хьадар.	1омадаър кердадаккхар	1	20.05.			Таблицаш, карточкаш.	§66, Упр. 282
67	Морфологи. Ц1ердош. Белгалдош.	Шера 1омадаърчун тохкам бар	1	22.05		Деша оттам, кердадаккхара.		20 ц1ердош язде, 10 белгалдош.
68	Таьрахьдош. Ц1ерметгдош. 6-ча классе 1омадаър кердадаккхар.	1омадаър кердадаккхар	1	23.05			аьрахьдеша хьокхама пособи, карточкаш.	Упр. 299 Кердадаккхар

Календарно – тематически план

7 класс, г1алг1ай мотт, 2024 - 2025 д.ш.

№	Чулоацам	Сахьат	Таърахь	Таърахь	Ц1аг1ара болх	
1	Наьна меттах лаьца Кердадаккхар	1	5.09		§65, упр. № 294	Алкхац
2	Лексика	1	6.09.		§66, упр. № 298	Б
3	Ц1ердош	1	12.09		§67, упр. № 301	М
4	Белгалдош	1	13.09		§68, упр. № 304	А
5	Хандош	1	19.09		§69, упр. № 307	Балкъа
6	Тохкама диктант	1	20.09		§70, упр. № 310	Дошохва
7	Таърахьдош	1	26.09		Упр. № 311	К
8	Ц1ерметдош	1	27.09		§71, упр. № 314	Бар
	Масдар					
9	Масдара лоарх1ами цун грамматически белгалонаши	1	3.10		§72, у пр. № 320	Ц1у
10	Масдар хьахилар	1	4.10		§73, упр. № 323	Ц
11	Масдарий легар	1	10.10		§74, упр. 327	В
12- 13	Сочинени язъе кийчо яр Сочинени «Малаг1а пайда лу дешаро»	2	11.10 17.10		Масдараш юкъе долаш 5-6 предложени оттае	
14	Масдарашца дацардош ца яздара бокьонаш	1	18.10		§72 - 75, упр. № 330	Дис
15	Тохкама диктант. Кердадаккхар	1	24.10		Упр. № 332	Къоа
	Причасте					
16	Причасте лоарх1ами цун грамматически белгалонаши	1	25.10		§76, упр. № 334	Нач1ал я
17	Причасте ло1амеи ло1амзеи формаши цар хьахилари	1	31.10		§ 77, упр. № 339	Кер д
18	Причасте легар	1	7.11		§ 78, упр. № 345	Мосар я
19	Причастеш классашца хувцаялар	1	8.11		§ 79, упр. № 348	Г
20- 21	Сочинени «Са хьамсара хьехархо»	2	14.11 15.11		Шишша ло1амеи ло1амзеи форма йола причастеш легае	
22	Предложене юкъе причасте г1улакх	1	21.11		§ 80, упр. № 351	Зий
23	Причастей язъяра бокьонаш	1	22.11		§ 81, упр. № 355	Пав
24	Причастешца дацардош ца яздара бокьонаш	1	28.11		§ 82, упр. № 359	Къажкъа

25-26	Изложени	2	29.11 5.12		Д1аязъе кхоккха яхачеи, йолчеи, йоаг1ачеи хана причастеш, уж юкъе йолаш пред.оттае	
27	Причасте корчамах бола кхетам	1	6.12		§ 83, упр. № 362	Гойтам б
28	Причастей сецара хъаракаш	1	12.12		§ 84, упр. № 364 (д1ахо)	Къа
29	Тохкама диктант	1	13.12		§ 76 – 84 кердаяха	
30	Причасте морфологически тохкам	1	19.12		§ 85, 5-6 причастена тохкам бе	Гаж
	Деепричасти					
31	Деепричасте лоарх1ами цун грамматически белгалонаш	1	20.12		§ 86, упр. № 369	Гурмал
32	Деепричасти хъахилар	1	26.12		§ 87, упр. №373	Можол
33	Деепричастеш ханашцеи классашцеи хувцайлар	1	27.12		§ 88, упр. № 375	Фер
34	Деепричастеи ло1амзача причастеи яха ханаш къоастае хар.	1	9.01		§ 89, упр. № 378	
35-36	Изложени	2	10.01 16.01		Упр. № 379	
37	Деепричастей язъяра бокъонаш	1	17.01		§ 90, упр. № 382	Г1аба
38	Деепричасте корчамах бола кхетам	1	23.01.		§ 91, упр. № 389	
39	Тохкама диктант	1	24.01.		Упр. № 392	
40	Деепричасте морфологически тохкам	1	30.01.		§ 92, упр. № 394	
41	Деепричастех 1омадаър кердадаккхар	1	31.01.		Кердадаккхар	
	Куцдош					
42	Куцдеша лоарх1ами цун грамматически белгалонаши	1	6.02.		§ 93, упр. № 398	Й1овхар
43-44	Куцдешай разрядаш	2	7.02. 13.02		§ 94, упр. № 400, 406	Солса п
45	Куцдешай дистара лаг1аш	1	14.02.		§ 95, упр. № 409	Г1ал
46-47	Изложени	2	20.02. 21.02.		Упр. № 410	
48	Куцдешай яздара бокъонаш	1	27.02.		§ 96, упр. № 416	Г1арма
49	Предложене юкъе куцдешай г1улакх	1	28.02.		§ 97, упр. № 419	Талмач
50	Тохкама диктант	1	5.03.		§ 93 – 97 кердаяха	
51	Кердадаккхар	1	6.03.		Упр. №420	Г1
52	Куцдешай морфологически тохкам	1	12.03.		§ 98, упр. № 422	Вета да -
	Дешт1ехъе					
53	Дешт1ехъенах бола юкъара кхетам	1	13.03.		§ 99, упр. № 425	Поп я

54	Дешт1ехъений лоарх1ами цар лелара башхалои	1	19.03.		§ 100, упр. № 427	Истинг
55	Кхыча къамаъла доакъоох хъахинна дешт1ехъенаш	1	20.03.		§ 101, упр. № 429	1инда
56	Тохкама диктант	1	3.04.		Упр. № 433	
	Хоттаргаш					
57	Хоттаргах бола юкъара кхетам	1	9.04.		§ 102, упр. № 439	Хъай
58	Хоттаргий тайпаш	1	10.04.		§ 103, упр. № 443	Тайша
59	Хоттаргий яздара бокъонаш	1	16.04.		§ 104, упр. № 447	Д
60	Тохкама диктант	1	17.04.		Упр. №450	
	Дакъилгаш					
61	Дакъилгах бола юкъара кхетам	1	23.04.		§ 105, упр. № 453	Даш д
62	Дакъилгий тайпаш	1	24.04.		§ 106, упр. № 455	Къу
63	Дакъилгий яздара бокъонаш	1	30.04.		§ 107, упр. № 458	Ц1окт
	Айдардош					
64	Айдардеша лоарх1ами къамаъла чу цун г1улакхи	1	7.05.		§ 108, упр. № 465	Ондарг в
65	Айдардешай яздара бокъонаш	1	14.05.		§ 109, упр. № 468	Овк
66	Тахкама диктант	1	15.05.		1омадаър кердадаккха	
67- 68	1омадаър кердадаккхар	2	21.05 22.05.		Упр. №476	Г1а